

REMISSVAR

Svenska ILO-kommittén

Vårt datum: 2023-12-14

Vårt diarienummer: ADM/2023:642

Ert datum: 2023-10-05

Er beteckning: 42/2023

Kopia till Utbildningsdepartementet

ILO:s rekommendation (nr 208) Quality apprenticeships

Centrala studiestödsnämnden (CSN) har tagit del av den remitterade rekommendationen och har inga synpunkter på översättningen av rekommendationen från engelska till svenska.

Sammanfattningsvis kan sägas att de lärlingsutbildningar, för vilka de studerande endast kan få studiestöd från CSN, inte kan anses uppfylla kraven enligt rekommendationen, vilket gör att Sverige behöver säkerställa att det finns andra former av lärlingsutbildningar på olika nivåer som uppfyller kraven i rekommendationen.

CSN lämnar följande medskick vad gäller de behov av åtgärder som rekommendationen föranleder i Sverige.

1. Ingress

I ingressen nämns vikten av högkvalitativ utbildning för alla, vikten av högkvalitativt livslångt lärande, rätten till bl.a. ekonomisk trygghet och lika möjligheter. CSN vill påtala att de olika studiestöd som myndigheten hanterar har reglerade åldersgränser. Ersättning i form av studiehjälp och lärlingsersättning kan inte lämnas längre än till och med det första kalenderhalvåret det år den studerande fyller 20. Studiemedel och studiestartsstöd kan inte lämnas längre än till 60 års ålder och omställningsstudiestöd kan inte lämnas längre än till 62 års ålder. Livslångt lärande med studiestöd från CSN är därmed inte till fullo möjligt.

I ingressen nämns även att ramverk för högkvalitativa lärlingsutbildningar är ändamålsenliga endast om de bl.a. innebär att lärlingsutbildningarna är knutna till adekvat lön eller annan ekonomisk ersättning. CSN anser att det är otydligt vad som avses med ”adekvat lön eller annan ekonomisk ersättning”. Det är där otydligt om den lärlingsersättning eller andra former av studiestöd som CSN administrerar ska anses vara sådana ersättningar.

2. I. Definitioner, tillämpningsområde och genomförandemetoder

1. a) I definitionen av begreppet ”lärlingsutbildning” framgår att det i rekommendationen är sådan lärlingsutbildning för vilken det lämnas lön eller liknande ersättning som avses.

Om studiestöd från CSN inte ska anses vara sådan ”liknande ersättning” (se mer nedan under 18. a) och om lärlingsutbildning där de studerande endast får studiestöd från CSN därmed inte ska anses vara lärlingsutbildning enligt rekommendationen, behöver Sverige säkerställa att det finns tillgång till andra former av lärlingsutbildningar på alla nivåer som ger rätt till lön eller annan sådan ersättning som avses i rekommendationen.

4. III. Skydd av lärlingar

16.

- a) Det studiestöd som CSN administrerar för studerande vid olika studiestödsberättigande lärlingsutbildningar höjs inte i takt med det successiva förvärvandet av yrkesfärdigheter. Studiestöd från CSN uppfyller därför inte kraven för att vara sådan ersättning som avses i rekommendationen. Detta innebär att de utbildningar där de studerande endast får studiestöd från CSN inte kan anses vara sådana lärlingsutbildningar som avses i rekommendationen.

Omställningsstudiestöd lämnas inte för studier som den studerande samtidigt får lön för att bedriva.¹ Lärlingsutbildning med lön kan därför inte kombineras med sådant studiestöd, medan kombination med annan ersättning skulle kunna vara möjlig. Studiemedel och studiestartsstödssystemen saknar en liknande begränsning, men dessa stöd reduceras gradvis om den studerande har inkomster under samma halvår som stödet lämnas.² För det fall det i Sverige skulle bli aktuellt att införa en ny typ av lärlingsutbildning som berättigar till lön eller annan ersättning än studiestöd från CSN, kan därför nya och mera träffsäkra samordningsbestämmelser visavi de olika studiestödssystemen hos CSN behöva övervägas.

- c) Studiestöd från CSN utgår endast för tid då den studerande bedriver studier, alltså inte under ledigheter. Studiestöden från CSN uppfyller därmed inte kravet på rätt till semester med adekvat lön eller annan ekonomisk ersättning enligt rekommendationen. Det gör att utbildningar där de studerande inte kan få annan ersättning än studiestöd från CSN inte uppfyller kraven för att vara en lärlingsutbildning enligt rekommendationen.

18.

- d) Att lärlingsavtalet ska innehålla bestämmelser om bl.a. lön eller annan ersättning under lärlingsutbildningen talar tydligt för att studiestöd från CSN inte är en sådan lön eller motsvarande ersättning som avses i rekommendationen. Detta eftersom parterna inte kan avtala om rätt till

¹ 29 § andra stycket 4 lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd.

² 3 kap. 16–22 §§ studiestödslagen (1999:1395) och 19–23 §§ lagen (2017:527) om studiestartsstöd.

REMISSVAR

studiestöd. Sverige behöver därmed säkerställa att det finns andra lärlingsutbildningar som uppfyller kraven enligt rekommendationen.

Om det i framtiden ska utgå lön eller motsvarande ersättning för studier vid *alla* lärlingsutbildningar kan det, för att undvika dubbelersättning, behöva införas bestämmelser i studiestödsregelverken som förbjuder att studiemedel och studiestartsstöd lämnas för studier vid lärlingsutbildning. En sådan bestämmelse finns redan idag vad gäller rätten till lärlingsersättning, vilken förhindrar att lärlingsersättning lämnas samtidigt som den studerande får lärlingslön.³

Beslut om detta remissvar har fattats av enhetschefen Jeanette Lundqvist efter föredragning av verksjuristen Pernilla Björck och utredaren Viktoria Sarwien.

Jeanette Lundqvist

Pernilla Björck Viktoria Sarwien

³ 5 § förordningen (2013:1121) om kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning och lärlingsliknande utbildning inom introduktionsprogram.